

STANDARDIZACE JAZYKOVÉ VÝUKY ZA POMOCI TEXTOVÝCH TYPŮ A VZORCŮ

Michala Bartošová

Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, Pedagogická Fakulta, Katedra bohemistiky,
České mládeže 8, 400 96 Ústí nad Labem, Česká republika
e-mail: bartosova.michala@gmail.com

Abstrakt

Autorka prezentuje tezi, že lze pomocí textových typů a vzorců jako součásti jazykové reality, v níž se uživatel jazyka pohybuje, standardizovat jazykovou výuku. V rámci empirického výzkumu autorka mapuje rozsah užívání a zpracování textových typů ve výuce češtiny jako cizího jazyka a následnou analýzou konkrétních textů dospívá k zobecňujícím zápisům ve formě textových vzorců. Každý textový vzorec je následně rozpracován na několika úrovních (lexikální, gramatické ad.) a v propojení s deskriptory Společného evropského referenčního rámce nám umožňuje vytvořit sylabus jazykového kurzu dle konkrétních požadavků.

Úvod

Od sedmdesátých let 20. století se v rámci evropské jazykové politiky prosazovala tendence jednotného přístupu k výuce cizího jazyka. Hlavním cílem bylo zkvalitňování výuky, respektování jazykových a kulturních rozmanitostí [1] a podpora mnohojazyčnosti [2]. Bylo třeba vytvořit takovou koncepci výuky cizího jazyka, která by umožnila rychlé a efektivní vybudování požadované komunikační kompetence a která by využívala nových poznatků i materiálních technických prostředků [3, s. 14]. V rámci stanovení těchto cílů Rada Evropy iniciovala vznik *Threshold Level* (1990), která stanovuje prahovou úroveň znalostí nutnou pro úspěšnou komunikaci v cizím jazyce, a *Common European Framework* (2001, česky [8] 2002), který poskytuje univerzální měřicí systém pro popis úrovně ovládnutí cizího jazyka a vytváří společný základ pro vypracování jazykových konkretizací, tzv. referenčních popisů.¹

1 Standardizace jazykové výuky

Vytvořením Rámce společně s jazykovými konkretizacemi, tzn. referenčními popisy, bylo umožněno plánování výuky na mezinárodně srovnatelné úrovni a tím byl vytvořen základ pro jednotnou certifikaci a diagnostiku. Celý tento systém odpovídá třem základním principům, a to *souměřitelnosti, transparentnosti a univerzálnosti*².

¹ Čeština disponuje čtyřmi popisy referenčních úrovní: [4], [5], [6], [7]. Absence popisu dvou nejvyšších úrovní neznemožňuje jejich testování, na těchto úrovních využívání především deskriptorů Rámce, které nám poskytují univerzální měřicí systém.

² Nejvýznamnějším z principů evropské jazykové politiky je princip souměřitelnosti. Jedná se o souměřitelnost ve smyslu srovnatelnosti dosažené úrovně řečových dovedností v různých cizích jazycích. Základ pro uplatnění tohoto principu je již zmiňovaný projekt Společný evropský referenční rámec pro jazyky, dále SERR [8], a nástrojem jsou modelové deskriptory k jednotlivým řečovým dovednostem. SERR vytváří společný základ pro srozumitelný popis cílů a obsahu výuky cizího jazyka a poskytuje kritéria pro popis jazykové způsobilosti. To by mělo být zajištěno jednotnou interpretací hodnotících výroků, tzv. deskriptorů, které by měly splňovat princip transparentnosti, jehož jádrem je další projekt Rady Evropy – Evropské jazykové portfolio. Posledním námi vymezeným principem je univerzálnost. Základ tohoto principu představuje opět SERR s deskriptory definujícími úroveň ovládnutí cizího jazyka. Jednotlivé deskriptory byly vytvořeny tak, aby se jimi dalo popsat vše, tedy celkový kontext užívání jazyka. Princip univerzálnosti znamená, že každou komunikační situaci se všemi jejími prvky, produktorem i recipientem, jejich rolemi, obsahem atd. lze

V těchto příznivých podmínkách vznikají učební materiály odpovídající jednotlivým úrovním³ ovládní cizího jazyka, např. [10], [11], a paralelně k těmto jsou tyto úrovně testovány a diagnostikovány. Důraz je kladen na obecný komplexní rozvoj řečových dovedností. Z tohoto pohledu uživatelé tvoří homomorfní skupinu studentů.

Problém nastává v okamžiku, kdy do výuky přichází student se speciálními potřebami. Dovolujeme si tvrdit, že nejmarkantnější diference mezi obecným přístupem, kdy jsou rozvíjeny všechny řečové dovednosti zároveň, a přístupem operujícím s potřebami uživatele můžeme stanovit právě na nejnižších úrovních ovládní cizího jazyka. Tito uživatelé vstupují do výuky s požadavkem co nejrychlejšího získání komunikační kompetence/komunikační úspěšnosti v konkrétních situacích.

Nastavení obecného systému je však takové, že je s některými komunikačními situacemi uživatel konfrontován až po dosažení té které úrovně⁴, což přímo odporuje jazykové realitě⁵. Každý uživatel i na té nejnižší úrovni ovládní cizího jazyka je konfrontován s různými situacemi/texty daného jazykového společenství. Slovy F. Čermáka: „Jazyk [...] má sociální, kolektivní a konvenční povahu, tj. je nadindividuální, resp. je to společenská instituce.“ [13] Můžeme tedy konstatovat, že neexistuje možnost, že by uživatel nepřišel do kontaktu s žádnými texty daného jazykového společenství⁶.

I přes aktuálnost a naléhavost diferenciaci jazykové výuky nemáme v současné době k dispozici učební materiály (tím máme na mysli ucelené učebnice), které by nám dovolily zaměřit se na potřeby uživatele (i začátečníka), a udržet standard výuky dle principů evropské jazykové politiky.

2 Řešení

Domníváme se, že řešení našeho problému spočívá v analýze komunikační situace a definování textových typů⁷, které jsou v jejich rámci užívány. V naší koncepci je nezbytné nahlížet na text nejen jako na výsledný produkt, rezultat komunikace, ale zároveň jako na proces jeho produkce i percepce (srov. Hoffmannová [15], Kořenský [16]). Hoffmannová

analyzovat pomocí modelu vnějšího kontextu užívání jazyka (viz SERR, 2002, s. 50-51), který je představen v Rámci. Podrobněji v [9, s. 9-16].

³ V SERR jsou vymezeny tři úrovně ovládní cizího jazyka, které jsou prostředkem k mapování pokroku studentů. Každá úroveň se dále člení: úroveň A – uživatel základů jazyka na A1 (Breakthrough) a A2 (Waystage); úroveň B – samostatný uživatel na B1 (Threshold) a B2 (Vantage); úroveň C – zkušený uživatel na C1 (Effective Operational Proficiency) a C2 (Mastery). Hranice mezi jednotlivými úrovněmi nejsou ostré, pružnost přístupu dělení tak umožňuje zařazení „plus úrovně“, které se odlišují od „kritériální úrovně“.

⁴ V naší diplomové práci [9] jsme doložili některé nedostatky v rámci českých referenčních popisů. Z koncepce prezentované popisu referenční úrovně B2 je patrné, že kritéria omezující výběr textů jsou stanovena tak, aby uživatel porozuměl všem užitým jazykovým prostředkům. To znamená, že na základě vymezených kritérií jsou vybírány texty a textové typy, které jsou uplatňovány pouze na jedné referenční úrovni, a že se na této úrovni nepočítá s podpůrnou funkcí textových typů.

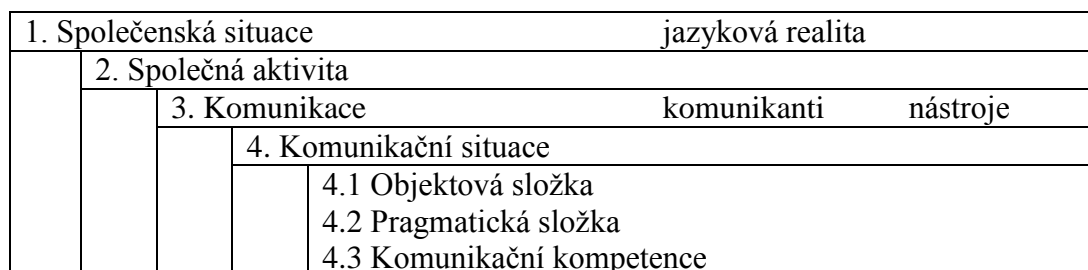
⁵ Textový typ je i v koncepci M. Müllera [12] součástí jazykové reality, tzn. že na konkrétního uživatele působí nejrůznější textové typy bez ohledu na jeho dosaženou úroveň ovládní cizího jazyka, ale s ohledem na prostředí, ve kterém se pohybuje a potřebuje být komunikačně úspěšný. Proto je každý textový typ doplněn o deskriptory, které určují typ řečové činnosti a její úroveň. V praxi se tedy můžeme s jakýmkoli textovým typem setkat na jakékoli úrovni.

⁶ Hoffmannová [14] dodává, že je třeba text „důsledně situovat do prostoru vymezeného složitými vztahy mezi společenskou realitou, aktuálními komunikačními procesy a komunikační kompetencí“.

⁷ V souladu s Hoffmannovou [14] definujeme typy textu jako fixované funkční jednotky odpovídajícím určitým komunikačním situacím jako složkám interakčních procesů: jednotky, které se vývojově utvářejí v komunikační praxi určitého společenství, jsou osvojovány v průběhu socializace jedince a postupného získávání komunikačních zkušeností., reflektují typové povědomí v komunikační kompetenci uživatelů.

následně zdůrazňuje, že je důležité „chápat ho v jeho jednotě s celým procesem řečové činnosti, tvorby i interpretace textů“ [14, s. 81].

Abychom mohli charakterizovat a vymezit kritéria pro přiřazení textu k určitému textovému typu a ten určité komunikační situaci, je nutné prezentovat model procesu komunikace tak, jak jej utvořil J. Kořenský [16], [17], viz Obrázek 1 (Fig. 1).

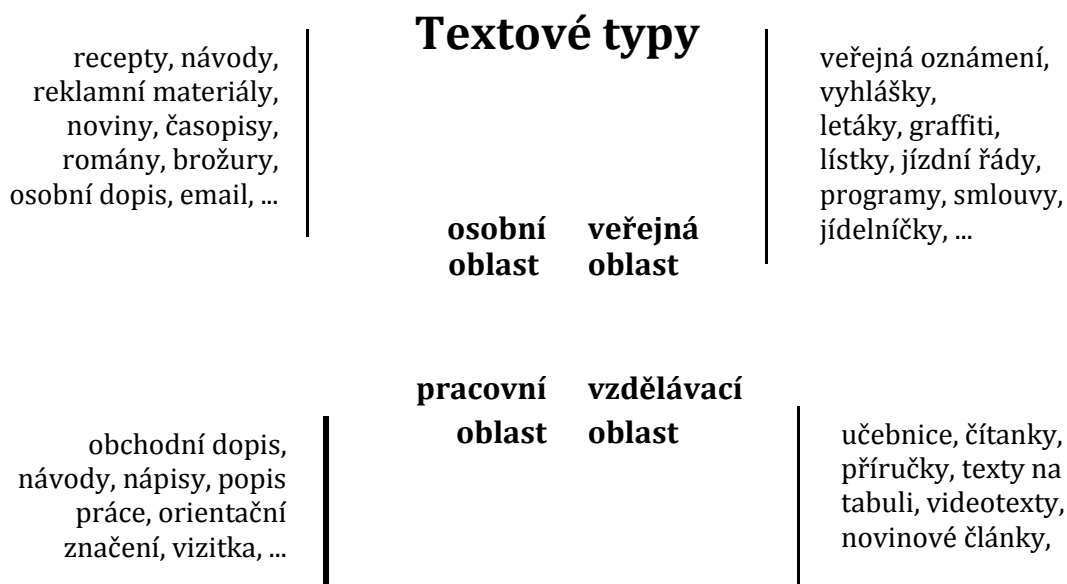

Zdroj: [17]

Fig. 1: Model procesu komunikace

Pokud se pohybujeme na rovině společenské situace a její užší jazykové reality, která je utvořena konvencemi a normami v komunikaci, znamená to, že pro dosažení určitého komunikačního cíle je v určitém jazykovém společenství užít určitý textový typ. Užití textového typu i jeho podoba včetně pojmenování může být v různých jazykových společenstvích různá⁸.

Souhlasíme s M. Hádkovou [3], že „využitím kombinatoriky *oblastí a sfér užívání jazyka*, jak je definuje *Rámec*, lze velmi přesně vymezit, co jakákoli osoba v jakémkoli prostředí potřebuje umět, aby byla komunikačně úspěšná“. Naším úkolem je tyto obecně vymezené texty specifikovat a pojmenovat je tak, jak jsou známy v daném jazykovém společenství.

Zdroj: Vlastní

Fig. 2: Textové typy

⁸ Je důležité si uvědomit, že textové typy různých jazykových společenství mohou nést totožné pojmenování, ale jejich cíl, forma i obsah se mohou značně lišit. Příkladem takového rozporu je např. český textový typ „diplomová práce“, který však v německém jazykovém prostředí nemá svůj protějšek v podobě textového typu „Diplomarbeit“, nýbrž v „Masterarbeit“ nebo „Magisterarbeit“.

Např. vysokoškolský student – cizinec je charakterizován komunikačními potřebami v oblasti vzdělávání, která implikuje prostředí univerzity, přednáškových sálů, kolejí, menz, knihoven apod., je spojena s konkrétními osobami (např. profesory, studenty, pomocným personálem) a úkony jako jsou přednášky, semináře, konzultace apod. [9]

Výčet textových typů pro češtinu, který jsme takto vytvořili, neobsahuje žádná kritéria, která by uživateli z jinojazyčného prostředí (jiného jazykového společenství) specifikovala oblast užití textového typu, jeho funkci, formu (písemnou, ústní) a další nezbytné informace.

Kořenského model procesu komunikace nám však jasně vymezuje činitele ovlivňující komunikační situaci, tedy text. K těmto činitelům patří:

1. *Elementární funkce textu* (srov. s pojmem základní funkce komunikátu v [18]) závisící na komunikačním cíli, záměru komunikanta. Shodně s Čechovou [18] zde rozlišujeme funkci informativní (sdělnou), odborně sdělnou, vzdělávací, správní, direktivní a esteticky sdělnou.
2. Objektová složka situace, *komunikační kanál*, odlišuje texty písemné a ústní, texty monologické a dialogické (tj. interaktivní, kdy rozlišujeme interakci současnou a interakci s časovým odstupem).
3. *Zprostředkující média*, tzn. nosiče textu jako papír, OHP-folie, sklo, kámen, televize, rádio, telefon, volné listy, zvukové nahrávky ad.
4. Posledním kritériem je poté *oblast užívání jazyka*. V souladu se SERR rozlišujeme veřejnou, osobní, vzdělávací a pracovní oblast výskytu textových typů.

Sestavená databáze textových typů s kritérii umožňuje uživateli snadněji rozumět i produkovat konkrétní texty. Na základě „signálů text-typů“ přiřazuje text k textovému typu a využíváme znalosti těchto jako podpůrných prostředků řečové činnosti písemné a ústní produkce a čtení a poslech s porozuměním. Specificky můžeme hovořit o *kompetenci text-typu*, o níž mluví i Saukkonen [19], doslovně uvádí: „Stylistická norma textu závisí na [...] kontextové referenci, funkci, situaci a perspektivě. Obvyklé subsystémy kontextů umožnily vznik konstantních textových typů obsahujících stylistické normy. Tyto normy textových typů jsou kolektivní. Lidé je ovládají a rozumějí jim intuitivně. Tuto schopnost nazýváme kompetencí text-typu. Fakt, že existují označení jako zpráva, reportáž, recenze, sportovní komentář, kritika, zákon, kázání, reklama, causerie, vyprávění, popis, báseň, hra aj., signalizuje, že existují text-typy intuitivně přijímané tímto způsobem. Uživatelé jazyka jsou si vědomi norem, které je rozlišují.“

Pokud se tedy ve výuce setkáváme s uživateli se specifickými potřebami, analyzujeme tyto (např. prodavač ve fotolabu chce umět reagovat na otázky zákazníka týkající se vyvolávání negativů, citlivosti filmů apod.) za pomoci kombinatoriky sfér a oblastí užívání jazyka, tzn. doplníme jeho profil o konkrétní textové typy a specifikujeme úroveň řečových činností ve formě deskriptorů *Rámce*. Náš vysokoškolský student-cizinec se tak setkává s textovými typy: „referát“, „seminární práce“, „skripta“, „test“, „učebnicový text“, „ppt-prezentace“, „poznámky“ atd. a v rámci zapisování „poznámek“ z přednášek a seminářů si dokáže např. na úrovni B1 „poznámenat seznam hlavních myšlenek za předpokladu, že jde o známé téma a že je projev formulován v jednoduchém jazyce a přednesen se zřetelně artikulovanou spisovnou výslovností“ [8, s. 98] a na úrovni C1 již student vytváří „podrobné poznámky týkající témat z oblasti svých zájmů, zaznamenává informace natolik přesně a věrně vzhledem k originálu, že jeho/její poznámky mohou být užitečné i pro jiné lidi“ [8, s. 98].

V této fázi již disponujeme profilem uživatele a musíme konkretizovat textové typy. Např. textový typ „oznámení“ je charakterizován kritérii: informativní, pervazivní funkce, písemná realizace, zprostředkující média: noviny, časopisy, volné listy apod., oblast užívání: veřejná. Stejným kritériím odpovídá i textový typ „pozvánka“, který rovněž informuje a snaží se

přesvědčit adresáta, je realizován písemně a setkáme se s ním převážně ve veřejné oblasti užívání jazyka. Oba textové typy („oznámení“ a „pozvánka“) navíc informují o různých akcích, schůzích, společenských událostech, přednáškách, autorských čteních apod., jejich téma, využití jazykové prostředky i výstavba si jsou podobné, a tak je lze přiřadit ke stejnému textovému vzorci, tj. schematickému zápisu uspořádání těchto prostředků (podrobněji v [9]).

Obecně lze říci, že *textové typy*, které jsou podobné výstavbou, jazykem, provedením, obsahem, sledují podobné cíle a jsou zprostředkovány podobným médiem, odpovídají jednomu *textovému vzorci*. Vybrané textové vzorce jsme podrobili analýze⁹ a doplnili je nejen o stručnou charakteristiku textového typu a informace o kompozici, ale i potřebné gramatické prostředky pro vyjádření komunikativní funkce a propojením příslušné slovní zásoby¹⁰, fonetické prostředky (např. pravidla užití pauz, řečové tempo či melodie), případně i odkaz k neverbálním prostředkům.

Příklad dvou rozpracovaných textových vzorců je uveden na Obrázcích 3 a 4 (Fig. 3 a 4).

Adresa (na obálce)	Textový typ	Adresa							
	<p data-bbox="555 786 879 819">ADRESA NA OBÁLCE</p> <p data-bbox="555 860 852 893">Stručná charakteristika</p> <p data-bbox="509 931 1297 1032">Adresa na obálce obsahuje jméno a kontaktní údaje příjemce/adresáta, popř. dodatečně i jméno a kontaktní údaje odesilatele.</p> <p data-bbox="555 1077 679 1111">Výstavba</p> <p data-bbox="509 1111 1011 1144">Výstavba se řídí normou ČSN 016910.</p> <p data-bbox="555 1184 767 1218">Návrh výstavby:</p>	<table border="1" data-bbox="555 1256 1329 1570"> <tr> <td data-bbox="555 1256 1329 1335">Vpravo dole adresa příjemce, vlevo nahoře adresa odesilatele</td> </tr> <tr> <td data-bbox="555 1335 1329 1368">Údaje v prvním pádě</td> </tr> <tr> <td data-bbox="555 1368 1329 1402">Údaje píšeme na jednotlivé řádky, neoddělujeme čárkou</td> </tr> <tr> <td data-bbox="555 1402 1329 1435">Jméno</td> </tr> <tr> <td data-bbox="555 1435 1329 1469">Ulice a číslo popisné</td> </tr> <tr> <td data-bbox="555 1469 1329 1503">Obec, před názvem obce PSČ</td> </tr> <tr> <td data-bbox="555 1503 1329 1536">Popřípadě stát</td> </tr> </table>	Vpravo dole adresa příjemce, vlevo nahoře adresa odesilatele	Údaje v prvním pádě	Údaje píšeme na jednotlivé řádky, neoddělujeme čárkou	Jméno	Ulice a číslo popisné	Obec, před názvem obce PSČ	Popřípadě stát
Vpravo dole adresa příjemce, vlevo nahoře adresa odesilatele									
Údaje v prvním pádě									
Údaje píšeme na jednotlivé řádky, neoddělujeme čárkou									
Jméno									
Ulice a číslo popisné									
Obec, před názvem obce PSČ									
Popřípadě stát									

Zdroj: Vlastní

Fig. 3: Textový vzor – Adresa

⁹ Analýza některých textových vzorců je zatím nedokončena.

¹⁰ Propojení textového vzorce se slovní zásobou je řešeno konkretizací oddílů obecných pojmů a tematické slovní zásoby.

Životopis (strukturovaný)	Textový typ	Životopis						
		<p style="text-align: center;">ŽIVOTOPIS (STRUKTUROVANÝ)</p> <p>Stručná charakteristika Životopis je většinou součástí žádosti o pracovní místo. Obsahuje přehled vzdělání a relevantních pracovních zkušeností nebo výjimečných schopností s cílem přesvědčit zaměstnavatele a získat zaměstnání. Často je prvním kontaktem mezi uchazečem a zaměstnavatelem. Neměl by být delší než dvě strany. Uvedené informace by měly být věcné a přehledně uspořádané. Běžně se přikládá pasová fotografie.</p> <p>Výstavba Životopis má pevně stanovený obsah i pořadí informací. Obsahuje jméno, základní osobní údaje (adresu bydliště, datum a místo narození, státní příslušnost, rodinný stav, jméno, eventuálně zaměstnání manžela, jména a stáří dětí), přehled o dosaženém vzdělání včetně další kvalifikace, průběh dosavadních zaměstnání, jazykové znalosti, popř. zájmy. V závěru: datum a místo vyhotovení životopisu a vlastnoruční podpis.</p> <p>Návrh výstavby:</p> <table border="1" data-bbox="512 1104 1329 1525"> <tr> <td>Výstavba ve dvou sloupcích, v levém sloupci jsou uvedeny časové údaje, v pravém sloupci jsou osobní údaje. (Pokud přikládáme fotografii, zpravidla ji umístíme vpravo nahoře.)</td> </tr> <tr> <td>Nadpis: Životopis</td> </tr> <tr> <td>Osobní údaje: jméno a příjmení, datum narození, místo narození, rodinný stav (děti) atd.</td> </tr> <tr> <td>Vzdělání a zaměstnání s přesnými časovými údaji (měsíc, rok), pořadí buď chronologicky, nebo od současné činnosti</td> </tr> <tr> <td>Seznam výjimečných schopností a znalostí, někdy se uvádí zájmy a koníčky</td> </tr> <tr> <td>Místo, datum a podpis</td> </tr> </table> <p>Jazykové prostředky: nominativ substantivizovaná verba ...</p>	Výstavba ve dvou sloupcích, v levém sloupci jsou uvedeny časové údaje, v pravém sloupci jsou osobní údaje. (Pokud přikládáme fotografii, zpravidla ji umístíme vpravo nahoře.)	Nadpis: Životopis	Osobní údaje: jméno a příjmení, datum narození, místo narození, rodinný stav (děti) atd.	Vzdělání a zaměstnání s přesnými časovými údaji (měsíc, rok), pořadí buď chronologicky, nebo od současné činnosti	Seznam výjimečných schopností a znalostí, někdy se uvádí zájmy a koníčky	Místo, datum a podpis
Výstavba ve dvou sloupcích, v levém sloupci jsou uvedeny časové údaje, v pravém sloupci jsou osobní údaje. (Pokud přikládáme fotografii, zpravidla ji umístíme vpravo nahoře.)								
Nadpis: Životopis								
Osobní údaje: jméno a příjmení, datum narození, místo narození, rodinný stav (děti) atd.								
Vzdělání a zaměstnání s přesnými časovými údaji (měsíc, rok), pořadí buď chronologicky, nebo od současné činnosti								
Seznam výjimečných schopností a znalostí, někdy se uvádí zájmy a koníčky								
Místo, datum a podpis								

Zdroj: Vlastní

Fig. 4: Textový vzor – Životopis

Námi prezentovaný způsob práce s profily uživatelů se v této fázi projektu jeví jako složitý a zdoluhavý, bez potenciálu uspět v praxi. Námi zamýšlený výsledek v podobě interaktivního počítačového programu však profilování výuky na základě potřeb uživatele nebo skupiny uživatelů značně zjednoduší. Naším cílem je umožnit prostřednictvím zadání několika kritérií sestavení profilu uživatele s definovanými oblastmi užívání jazyka a profilem cílových úrovní

propojených s konkrétními textovými typy a vzorci, tzn. konkrétním jazykovým materiálem, a s hodnotícími výroky.

Závěr

Na závěr musíme dodat, že tímto neprezentujeme uzavřený a dokonalý systém. S měnící se společenskou situací a tím i jazykovou realitou se stávající textové typy mění, nové textové typy vznikají, jiné postupně mizí. Přes všechny možné změny jsme přesvědčeni, že náš model plně odpovídá principům *univerzálnosti*, *srozumitelnosti* a *transparentnosti* a bude tak přínosným nástrojem organizování, plánování a sestavování sylabů jazykové výuky při zachování veškerých potřebných standardů včetně kvality výuky.

Literatura

- [1] *Bruselská deklarace o učení jazykům*. [online]. [cit. 2013-11-08] <http://www.efnil.org/documents/brussels-declaration-on-language-learning/czech>
- [2] *Jazyková politika EU*. [online]. [cit. 2013-11-08] http://ec.europa.eu/adection/languages/eu-language-policy/index_cs.htm
- [3] HÁDKOVÁ, M.: *Čeština z druhé strany*. Ústí nad Labem, Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, 2008.
- [4] HÁDKOVÁ, M. a kol.: *Čeština jako cizí jazyk – úroveň A1*. Praha, 2005.
- [5] ČADSKÁ, M. a kol.: *Čeština jako cizí jazyk – úroveň A2*. Praha, 2005.
- [6] ŠÁRA, M. a kol.: *Prahová úroveň – čeština jako cizí jazyk*. Strasbourg, 2001.
- [7] HOLUB, J. a kol.: *Čeština jako cizí jazyk – úroveň B2*. Praha, 2005.
- [8] *Společný evropský referenční rámec pro jazyky (česky)*. Olomouc, Univerzita Palackého, 2002.
- [9] BARTOŠOVÁ, M.: *Modelování textových typů B2 pro češtinu*. Diplomová práce. PF UJEP, 2010.
- [10] HOLÁ, L.; BOŘILOVÁ, P.: *Čeština expres A1*. Akropolis, 2011.
- [11] KESTŘÁNKOVÁ, M. a kol.: *Čeština pro cizince, úroveň B1*. Brno, Computer Press, 2010. ISBN 978-80-251-3007-0.
- [12] MÜLLER, M., a kol.: *Profile deutsch. Lernzielbestimmungen, Kannbeschreibungen, Kommunikative Mittel, Niveau A1-A2 • B1-B2 • C1-C2*. (CD-Rom Version 2.0 mit Begleitbuch). Berlin, Langenscheidt, 2005.
- [13] ČERMÁK, F. a kol.: *Jazyk a jazykověda*. Praha, Karolinum, 2001.
- [14] HOFFMANNOVÁ, J.: Modelování textových typů ve vztahu ke komunikačním procesům. In: *Slovo a slovesnost*. 48, 1987, s. 81-97.
- [15] HOFFMANNOVÁ, J.: *Stylistika a....* Praha, Trizonia, 1997.
- [16] KOŘENSKÝ, J.: *Teorie přirozeného jazyka*. Praha, Academia, 1989.
- [17] KOŘENSKÝ, J.; HOFFMANNOVÁ, J.; MÜLLEROVÁ, O.; JAKLOVÁ, A.: *Komplexní analýza komunikačního procesu a textu*. České Budějovice, 1999.
- [18] ČECHOVÁ, M. a kol.: *Současná stylistika*. Praha, NLN, 2008.
- [19] SAUKKONEN, P.: Text, text-typ a styl z hlediska sémiotického. In: *Slovo a slovesnost*. 43, 1982, s. 81-87.

- [20] ČECHOVÁ, M. a kol.: *Čeština – řeč a jazyk*. ISV nakladatelství, Praha, 2002.
- [21] HOMOLÁČ, J.: Transtextovost a její typy (1. část). In: *Slovo a slovesnost*. 55, 1994, s. 18-33.
- [22] HRDLIČKA, M.: *Gramatika a výuka češtiny jako cizího jazyka*. Praha, Karolinum, 2009.
- [23] *Evropské jazykové portfolio*. [online]. [cit. 2010-05-27] <http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/evropske-jazykove-portfolio>
- [24] BOHUSLAVOVÁ, L.; TÁBORSKÁ, J.; JANÍKOVÁ, V.: *Evropské jazykové portfolio pro dospělé studenty v České republice*. Praha, Klett, 2007.
- [25] BOHUSLAVOVÁ, L.; KLANG, M.: *Evropské jazykové portfolio pro studenty ve věku 15 – 19 let v České republice*. Praha, Scientia, 2002.
- [26] ZBRANKOVÁ, M.; PERCLOVÁ, R. a kol.: *Evropské jazykové portfolio pro žáky do 11 let v České republice*. Plzeň, Fraus 2002.
- [27] LITTLE, D.; PERCLOVÁ, R.: *Evropské jazykové portfolio: Příručka pro učitele a školitele*. Praha, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky, 2001. 93 s.

STANDARDIZATION OF LANGUAGE TEACHING WITH THE ASSISTANCE OF TEXT TYPES AND FORMULA FIELDS

The author presents the thesis that it is possible to standardize language teaching through text types and formulas as a part of the linguistic reality in which the language user moves. In her empirical research, the author describes the extent of use and processing of text types in teaching Czech as a foreign language and by subsequent analysis of specific texts she comes to generalizing written texts in the form of text patterns. Each text formula is then elaborated on several levels (lexical, grammatical etc.), and in connection with the descriptors of the Common European Framework allows us to create a language course syllabus according to specific requirements.

STANDARDISIERUNG DES SPRACHENUNTERRICHTS MIT HILFE VON TEXTSORTEN UND TEXTMUSTER

Die Autorin stellt die These vor, dass man mittels der Textsorten und Textmuster, die als Bestandteil der Sprachrealität fungieren, den Sprachunterricht standardisieren kann. Im Rahmen der empirischen Untersuchung bestimmt sie das Ausmaß der Textsortenverwendung und deren Erarbeitung im Unterricht von Tschechisch als Fremdsprache und in der anschließenden Analyse konkreter Texte modelliert sie verallgemeinernde Muster. Jedes Textmuster wird nachträglich auf verschiedenen Ebenen definiert (lexikalische, grammatikalische Ebene u. a.) und in Verbindung mit den Deskriptoren des Gemeinsamen Europäischen Referenzrahmens gesetzt, was die Zusammenstellung von Lehrplänen nach konkreten Anforderungen ermöglichen soll.

STANDARYZACJA NAUKI JĘZYKÓW PRZY POMOCY TYPÓW I WZORCÓW TEKSTOWYCH

Autor przedstawia tezę, że naukę języka można zestandaryzować przy pomocy typów i wzorców tekstowych będących elementem językowego obrazu świata, w którym użytkownik języka się porusza. W ramach przeprowadzanych badań empirycznych autor ustalił zakres używania i opracowywania typów tekstu w nauczaniu języka czeskiego jako języka obcego. Następnie analizując konkretne teksty sformułowano uogólniające zapisy przybierające postać wzorców tekstowych. Każdy wzorzec tekstu został następnie przeanalizowany na kilku poziomach (leksykalnym, gramatycznym itd.) i w połączeniu z deskryptorami Wspólnych Europejskich Ram Odniesienia umożliwia nam stworzenie sylabusa kursu językowego zgodnie z konkretnymi wymaganiami.